

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frc., $\frac{1}{2}$
an 9 frc., $\frac{1}{4}$ an
4 frc. 50 cm.

Fóea apare în fie care
Sămbătă.

Unirea

Insertiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fil., a două
oră 12 fil., a treia
oră 10 fil.

Tot ce privește fóia,
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaș.

Fóe bisericescă-politică.

Anul XIV.

Blaș 11 Iunie 1904.

Numărul 24

A NCHETA ȘCOLARĂ.

Ajungând în posesiunea cuvântării tinte în 30 Maiu 1904 de Escelența Sa mitropolital Victor în ancheta, convocată de Ministr. de culte. pentru reforma învățământului poporal, — ne grăbim a o publica la acest loc.

Escelența Voastră Dle Ministru! Onorată conferență! Înainte cu trei luni s'a sfârșit acea luptă de proporții nespuse de mari, prin care s'a dus în deplinire în Franța secularizarea instrucțiunii. Lupta aceasta de abia credem, că s'a sfârșit pentru că acolo au exilat zeci de mii de bărbați de specialitate, cari până aci mult au lucrat pentru promovarea intereselor patriei. În Germania, cu deosebire în Stuttgart, chiar acum decurg pertractările, pentru regularea instrucțiunii poporale și a dreptului de controlă ce ar fi de a se esercia din partea statului. Acestea doué curențe: din Franța și Germania, sunt cu totul opuse, intru cât în Germania, față de controlă, ce o eserciază biserica asupra instrucțiunii poporale, statul se poartă mult mai conciliant, până când în Franța, deși e stat unitar, deși nu permit, ca cei din Normandia, Bretagne și Celții să învețe în școala poporală în limba lor, ma nu permit nici aceea, ca să se facă catechisarea în limba celtică, deși le-au succes a contopi feliuritele rase, totuși față de școală au folosit măsuri foarte volnice. Aceasta arată cum că limba unitară în stat nu e suficientă spre a se putea înțálege, ci au trebuit să recurgă la mijloace, pe cari cele-alte state n'ar fi îndrăsnit a le folosi. Douezeci de mii și mai bine e numărul acelor bărbați de școală, pe cari i-au esilat din țară. Din această cauză află de lucru foarte natural, că Înaltul Guvern urmărește instrucția poporală cu osăbită atențiune și prin proiectul, ce ni s'a comunicat, dorește să pună în praxă atari reforme, pe cari le crede de necesari în interesul patriei și în scopul ca legea despre instrucția poporală să se esecute mai cu succes, ca până acum. Când iau și eu cuvântul față de proiectul de sub discușiune, îmi cer scuzele, dacă nu voi fi în stare, a-mi desfășura ideile în limba

magiară cu deplină claritate. (*Vocē: Vorbește foarte bine ungurește! perfect!*) Cu permisia D-Voastră amintesc, că până pe a V cl. gimn. drept, că am învățat ungurește, dar deja din cl VI nemțește și ungurește, în a VII și a VIII numai nemțește, maturitatea am depus-o în Kașovia nemțește, după aceea am învățat șasă ani în Roma latinește și italienește, nici odată însă n'am studiat în școli românești. După aceea șasă ani am propus în Gherla teologia latinește apoi am ajuns ca secretar mitropolital, și mai târziu ca Episcop la Lugos. A trebuit să predic românește, să concipiez românește, și azi sunt în poziția, că trebuie să duc corespondință în cinci limbi: în limba moartă latină și în alte patru, limbi vii. De aceea îmi cer scuzele, dacă nu toate espresionile îmi vor fi potrivite.

Proiectul din cestiune îl văd vătămător prima dată față de părinți, fiind că spre a înăspri obligamântul de a cerceta școala, declară de transgresiune, ce e de a se pedepsi cu 100 cor. faptul, când părinții nu și-ar înscrie la școală copiii, obligați la frecuentarea ei; mai departe pedepsește cu 30 cor. pe aceia, cari și numai într'o zi n'ar cerceta școala. Această dispoziție este foarte aspră și cum s'a esprimit dl episcop reformat Antal Gábor, este și extrem de strictă. După a mea părere de aceea, pentru că obligamântul de a cerceta toți copiii școala, după părerea tuturor pedagogilor, nu poate fi realizat nicăiera pe deplin. Aceasta a prevăzut-o și proiectul când a permis dispensarea de la școală nu numai pentru cei cuprinși de boale lipicioase și pentru cretini fără și pentru aceia, cari locuesc mai departe de școală ca trei chilometri; dar o demustră convingerea tuturor statelor, chiar și a statului ungar, că e cu neputință, ca toți cei obligați să-și cerceteze școală. Cu deosebire e cu neputință aceasta prin localitățile muntoase. Articl. de lege XXXVIII—1868 dispune asupra școlilor ce sunt de a se înființa prin cătune. Legea din 1868 nu face amintiri de satele de munte, dar chestiunea aceasta și acolo e tot atât de gravă. Inspectorul de școale din co-

mitatul Clușului de pildă, știe foarte bine, că în comuna Retițal a cărei estindere e de aproape 80 Klm. și casele îi sunt foarte împrăștiate, nu pot fi constrânși la cercetarea școalei, toți cei obligați. Așa dar, dacă din cei 500 mii, cari nu se bucură de instrucțiune subtragem numărul acelor cari, din cause fizice și morale nu pot cerceta școala, ori numai cu mari greutăți, atunci numărul de 500 mii scade foarte tare, și noi tare ne-am putea bucura, dacă la noi barăm 82% ar putea cerceta școala.

Găsăsc vătămătoare ordinațiunea aceasta pentru părinți și pentru faptul, că mulți dintre ei sunt într'astfel de impregiurări materiale și morale, cât nu sunt în stare a-și îmbrăca toți copiii obligați la școală și ast fel, câte un copil obligat la școală e constrâns a șede în casă din Novembre până în Marte. Să considerăm și aceea, că mai ales în ținuturile românești, mama nu-și prea poate lăsa copila de-a casă având trebuință de ea în gospodăria casei; în tot decursul iernii mama toarce, țese în cânepă, lână și bumbac, și copila de 10. 12. 15. ani îi dă mână de ajutor. S'au întâmplat cu mine, că făcând visitațiune prin comitatele Caraș și Timiș n'am aflat la școală nici o singură copilă. (*O voce: chiar pentru aceea trebuia pedepsit*). Aceasta e o impregiurare foarte momentuoasă, pentru că dacă soția, nu se îngrijește de aceea, ca să-și îmbrace bărbatul, copiii și servitorii cu haine țesute de ea, atunci soțul ei merge la vlădica și se plânge, că nu-i trebuie femeia aceea, pentru că nu-și implinește datorințele de consoartă. Trebuie să medităm serios, ca oare folositor e pentru patrie și cetățeni, dacă împiedecăm pe mama, ca să se îngrijască de îmbrăcarea familiei? Legea le-a prevăzut toate acestea, și pentru aceea §. 53 din Art. de lege XXXVIII—1868 dispune, că băiatul de 10—12 ani nu 8 ci numai 6 luni să umble la școală „la băieții mai mari de 10 ani în satele, în cari locuitorii se ocupă cu agricultura, senatul scolastic poate permite, ca pe timpul, când e lucrul câmpului mai mult, copiii, afară de celea doué luni de vacanță, încă doué luni să nu umble, de cât la școala de Duminecă.”

Aducem la cunoșcința Onoraților Domni Preoți, că ediția vechie din

Liturgier s'a epuisat, și s'a pus sub tipar o nouă ediție.

El referent zice, că celea șasă luni sunt prea puține, dacă în celea două luni copilul de 10—12 ani nu poate fi constrâns, de cât la școala de Duminecă. Prin proiectul de față nu numai că ștergem favorul de care s'ar fi bucurat băiatul respectiv ori părinții lui, ci mergem și mai departe și pretindem, că dacă respectivul băiat de 12 ani trecut, nu corespunde condițiilor cuprinse în §. 14. al proiectului de lege din cestiune, atunci e dator să mai umble încă un an la școala de toate zilele. Cassează dar acest proiect favorul, ca băiatul în ultimii ani să umble numai la școala de repetiție și pe lângă aceasta îl mai constrânge eventual la un an de școală, dacă nu-i în stare să-și însușască în un așa grad limba magiară, ca între împregiurările, între cari trăiește, să-și poată exprima curat și esact gândirile și să știe ceti fluent, scrie după ortografie și calcula. Iertați-mă! dar acestea sunt nește pretensiuni aâtt de grele, în cât une ori nici chiar tineri, cari au sfârșit gimnasiul, nu sunt în stare a le duce în îndeplinire. Cu mine s'a întâmplat odată, de am recomandat de subnotar la președintele tribunalului pe un tiner jurist, care de alt cum era magiar, și l'am rugat să-l propună spre a fi numit și am primit de la președintele tribunalului răspunsul, că cum pot cere așa ceva de la el, când respectivul concurent nici nu știe scrie corect ungurește. Cum s'ar putea dar pretinde de la copilul de 12 ani, care nici nu e magiar, ca să învete în așa măsură ungurește, în cât să-și poată exprima corect ideile și să știe scrie și ceti fluent? Cel puțin pe basa esperințelor, ce și le-au câștigat dnii inspectori școlari la fața locului, s'ar putea constata, că aceasta e o așa pretensiune, cât nici în școalele cu limbă de propunere magiară, nu se poate realiza. (*Polonyi Géza*: Numai cunoștințe elementare se pretind!) Vătămător află proiectul, și pe baza enunțațiunilor dlui ministru, că proiectul n'are încă întru toate cristalisat, drăznesc a spune, întru cât îi află dispozițiile din cale afară severe.

El află vătămător din punct de vedere al comunelor bisericesti, pentru că lipsește senatul scolastic bisericesc de dreptul, ca el să dispenseze de la obligamântul de a cerceta școala pe pruncii, cari au causă suficientă și dreptul acesta îl transpune reprezentanții comunei politice. Dispozițiile §. 2 din Art. XXXIII—1868. așa dară le ia de la senatul scolastic și le transpune antistiei comunale. Mai departe cea comună bisericască, care începând cu anul 1875 a contribuit la fondul de pensie a învățătorilor cu jertfe materiale, e espusă la aceea, că învățătorul ei neputând să presteie un așa rezultat, cum am arătat mai înainte, va fi pensionat.

Guvernul ast fel capătă dreptul, că pe respectivul să-l trimită de urgență în pensie pe cale administrativă și ast fel învățătorul acela ar primi pensia ori escontentare finală din fondul la care de esemplu comunele bisericesti greco-

catolice române de 27 ani, au contribuit cu 700 mii cor. în loc ca venitele acestui fond să fie întrebuințate numai pentru pensionarea învățătorilor bătrâni, cari au plinit 40 ani de serviciu.

Dar e vătămător pentru comunele bisericesti proiectul din cestiune și pentru aceea, pentru-că învățătorul respectiv poate fi amovat de la post sau pentru neglijință sau pentru lipsa de progres sau pentru direcție contrară statului, iară completarea oficiului cade în competența guvernului. (*O voce*: în cazul al doilea). În cazul al doilea, dacă aceasta n'ar duce la scop, simplaminte școala s'ar închide. (Aprobări). Dar cea comună bisericască, care a edificat locaș corespunzător legii, și — să nu credeți cum că inspectori școlari tractează cu cruțare în atari casuri, pretinzând ca școalele să corespundă în toate privințele legii, — în atari sate în cari ferești duble nici nu cunosc și case padimentate nici nu sunt, dar față de edificiul școlii le pretind toate acestea, ca sala de propunere să fie înaltă de 4 m. ușile 3 m. (aprobări) zic, comuna bisericască, care și-a zidit, o atare școală, oare ce va face cu acest edificiu, care a costat mii și mii de floreni, și a fost zidită cu bani împrumutați, dacă va fi închisă?

Dar nu numai vătămător, ci fatal e acest proiect de lege față de învățătorii de până acum, pentru că, să binevoii a lua în considerare, că aceștia și-au câștigat diplomele în pedagogii înzestrate cu drept de publicitate, și de la aceștia se pretinde acum atare progres pe terenul instrucțiunii limbei magiare; deși e mai pe sus de ori ce îndoială, că la noi se poate esperia mare zel, esecutare promptă a datorinții și mare diligință, și pe terenul instrucțiunii limbii magiare să ajung rezultate foarte vrednice.

Mă rog să nu credeți că noi ca superioritate bisericască nu pedepsim cu asprime pe învățătorul acela care își neglige oficial. Îl și destituim din post dacă e de lipsă. Să nu credeți ca lucrul acesta noi îl neglijăm. În privința aceasta facem totul ce putem face. Acum însă dacă respectivul învățător care și-a câștigat diploma cu multă trudă și jertfă, nu poate arăta rezultat indestulitor superioritatea civilă ar avea dreptul a-l amova din post și a-l dimitte cu pensie puțină sau cu escontentațiune finală, ce va ști face respectivul care numai cariera aceasta o precepe pe care a muncit până acuma, dacă va fi trimis în chipul acesta în pensie? Ce privește partea disciplinară a cestiunii § 132 al articolului de lege XXXVIII din anul 1868 prevede neglijința în oficiu, fapte punibile morale și crime civile la cari noi mai adaugem și fapte punibile în potriua bisericii pentru că învățătorii în mare parte sunt și cantori. Aceste sunt cauzele pe baza cărora un învățător prin o judecată ridicată la valoare de drept poate fi amovat din post. Între pedepse e și subtragerea pensiei, deși respectivul

și-a câștigat la aceasta drept prin cotațiuni anuale. Proiectul acesta din cestiune acum nu atinge faptele punibile din punct de vedere moral, dar dreptul de a pedepsi neglijința îl ia din mâinile superiorității bisericesti și îl dă comisiunei administrative. Pentru neglijință, ținută contrară întregității statului, și fapte punibile din punct de vedere civil va sta sub iurisdicțiunea auctorității civile, pentru faptele punibile sub tribunale reg. din punct de vedere moral sub judecata eclesiastică. Eu mă tem numai că pe lângă o atare procedură dublă nici un for nu-și va putea implini datorința cu deplină energie. De alt cum acești învățători au de a se lupta cu greutăți foarte mari, când le vine timpul să capete primul sau al doilea quinquenal, comuna care plătește pe respectivul învățător abia așteaptă să se ducă în altă comună ca să nu trebească să plătească primul sau al doilea quinquenal.

Aceasta o vedem cu deosebire la alegeri unde suplică câte 4—5 învățători diplomați și unul care a sfârșit preparandia dar nu are diplomă și atunci trec peste cei 3—4 diplomați și-l aleg pe acela care încă nu are diplomă pentru-că acestuia încă cinci ani de zile nu trebe să-i deie quinquenal; iar dacă am restringe drepturile senatului școlastic ne putem aștepta la aceea, că aceștia să abzică de serviciile ce și așa le prestează gratuit și să nu aflăm pe viitor membrii în senatele scolastice să nu pregătească repartitiunea și preliminarul de spese etc. (*Polonyi Géza*: Confesiunile așa dară refușă a-și implini datoria?) Cu atari greutăți au să se lupte partea cea mare a învățătorilor, numai așa se poate dară rezolva favorabil cestiunea, dacă pretorele, protopopol, preotul și inspectorul de școală și cei alalți factori, toți ar lucra mână în mână, și ast fel multe greutăți ar putea fi învinse.

Dar și de aceea pentru că nu tot omul are aceleași aplicări și aspirații, abia se poate educațiunea poporală întru toate manua după aceleași norme.

Eu în fie care săptămână țin ședințe de 2 ori unde se pertractează, și toate afacerile școlare și se mă credeți, că celea mai multe lucruri ni le dau cestiunile școlare. Am atare edificiu scolastic, care a fost zidit înainte de aceasta cu 20 ani, atunci a fost corespunzător scopului, de atunci însă înmulțindu-se numărul copiilor obligați de a cerceta școala, nu mai corespunde.

Ce privește partea ultimă a proiectului din cestiune o află vătămătoare pentru superioritatea bisericască, pentru că îngreunează în multe privințe cestiunea creșterii și calificării învățătorilor. Nu le însir aceste din nou, fără mă alătur la celea ce le-a zis Ilus. Sa Steinberger Ferencz și Várossy Gyula.

Dacă la preparandiile cu caracter confesional calificarea învățătorilor e numai de primul grad și nu definitivă, atunci e știrbită vaza preparandiilor

acestora cari până atunci au făcut servicii bune, iar elevii respectivi vor avea să sufere nedreptate prin aceea, că calificarea și-o vor putea câștiga numai înaintea unei comisiuni de stat. Departe să fie de mine ca să voesc a împedea ca statul să nu pretindă o calificare mai intensivă, dar rugarea mea ar fi cum că confesiunile să-și poată susține și mai departe preparandiile cu dreptul lor de calificare, dacă nu pentru țara întreagă, cel puțin pentru conaționali și conreligionarii lor (sgomot) cum au fost până acum. Dacă apoi cineva vrea să ajungă învățător în oraș mai mare, sau la o colonie de fabrică ori mine, atunci să-și câștige și altă calificare, dar pentru împrejurările noastre preparandiile de până acuma sunt foarte bune, și prin urmare să nu li se iee dreptul de calificare, care până acuma a fost în mâna lor.

Și aceasta o susțin cu dovezi (să auzim, să auzim!) prin relațiunile din Ardeal și prin legi. Părțile ardeleni au legi despre libertatea religioasă, dintre care Art. de lege LV din anul 1791 zice că „în interesul păcii și liniștii confesiunilor recepte nici o confesiune receptă să nu-i poată lua celelalte biserică, turnul, clopotele și fondul parohial.“ Mai departe să le fie permis tuturor confesiunilor recepte, superiorilor bisericesti și patronilor, ca peste tot locul, în orașele libere regești, în opide, sate și în ori și care alte locuri, credincioșii de aceiași confesiune să-și poată zidi și susține biserică, turnuri, clopotnițe, cimitere și școli. În sfârșit toate confesiunile din Ardeal în teoarea acestui articol de lege sunt asigurate, că bisericile, turnurile, cimiterele, gimnasiile și colegiile, cari le au în posesiune acum, ori care le-ar zidi de aici în colo în ori ce vreme le vor pute folosi liber și nici când nu vor fi conturbate în lucrarea lor,“ (mișcări). Se naște întrebarea acum, dacă legislațiunea poate fi ast fel obligată ori ba. Atâta însă e fapt, că legislațiunea s'a obligat, că de aceste lucruri nu se va atinge și că nici odată nu le va conturba. De present suntem în posesiunea unui drept pe baza căruia ne calificăm învățătorii greco-catolici. Acum vine proiectul și zice că dreptul acesta ni-l ia. Se poate să zică cineva, că legile ardelenesti s'au prescriș, convingerea mea e că nu s'au prescriș pentru că §. 14 din articolul de lege XLIII. anul 1868 repeteste lucrul de mai sus. Se spune adică: Toate legile Ardealului care regulează dreptul de iurisdicțiune proprie, libertatea, egalitatea de drept, relațiunea respective cercul de competență a tuturor confesiunilor recepte de pe teritoriul Ardealului și a părților numite ungurene adause mai târziu, toate acestea, legi ale Ardealului nu numai că se păstrează intacte, fără se estind și asupra confesiunilor gr.-și ameno-cat. și greco-orientale.“ Așa dară e o atare lege aceasta, care pentru noi e „magna charta“ și care în cesțiunea aceasta nu ar fi consult a se

ignora pentru că pacea și liniștea Ardealului pe terenul bisericesc este legată de aceste (sgomot). De aceea mi-am luat libertatea, ca să-l rog pe Escelența Sa Dl ministru că la prelucrarea proiectului de lege să fie cu posibilă considerare, față de relațiunile, pe cari aici mi-am luat libertate a le desfășura și sum convins, că dacă aceste argumente vor fi luate în considerare și apretiate pe deplin acest proiect de lege așa va ajunge înaintea noastră, că nu va mai avea nime, cauză basată ca să-l atace nici în casa deputaților, nici în casa magnaților.

„Reuniune Mariană.“

Seculul al XX-lea se incepe cu frământări politice și cu mai mari frământări sociali.

Se pare, că în aer să află sămânța neliniștei. — Dar să nu ne mirăm de aceasta. Căci de la marea revoluțiune francesă încoace, popoarele au fost adăpate la isvoare tulbure de falsul liberalism, făt al revoluțiunii. S'au sculat învățători fără de Dumnezeu, cari au lătit cu cuvântul, dar mai ales cu peana învățături, cari nu au putut să producă feți mai buni, de cât progenitorii lor: Socialismul, anarchismul, nihilismul, francmasonismul și necredința, cea mai grețoasă și ea urmare sarcina și neîndestulirea.

Apoi, de cum știu aceste să ferească un popor, avem esemplu eclatant în sora națiune francesă, care odinioară era atât de glorioasă, carea ca țară și națiune adevărat creștină și catolică, sta în fruntea civilizațiunii, dinaintea ei să plecau toți și în respect politic cuvântul ei era decizător. Și cum stă astăzi lucrul?

Priveliște destul de posomorâtă. Falsul liberalism i-a riscat vaza, francmasonismul li sapă mormântul, vrea a-o reduce la păgânătate și dacă multă vreme va dăinui starea aceasta de lucruri, Franța, glorioasa Franță de odinioară, va să ajungă o provincie germână ori anglesă.

Samânța răului nu a rămas locală, ea s'a lătit trecând barierele țărilor. Răul ne amenință și pe noi. Socialismul ne bate la ușă, nazarenismul ne-a intrat în tindă. Și cine știe, de vom sta cu mâinile în sân, au nu va sosi pe la noi și anarchismul?

Și cine să se pună în calea răului? Cine să-l alunge cum să alungă lăcustele, cari vin din țări străine și vreau a nimici agrii? Cine altul, dacă nu biserică cu servitorii săi? Cine altul dacă nu Evangelia lui Iesus Christos?

Sărăcia și neîndestulirea, sub cari gem astăzi popoarele de arândul, s'au încuibat și între poporul nostru. Doritor de-a ajunge la o soarte mai bună, și el este aplicat a crede celor ce li promit „sarea cu marea.“ cari însă îl due pe căi piezișe, fără de a-i îmbunătăți soarta cât de puțin.

Se recere, să facem ceva pentru a-l scoate de sub influința acestor rele, să aflăm vre un mijloc de a paralisa răul.

Mijlocul este aflat. Cel mai bun antidot ne stă la îndemână, numai să voim a-l aplica.

Confratele preot Constantin Lucaciu, ne prezintă neel mijloc. El după frământare de 3 ani, după studiere amenunțită și profundă, ne prezintă un plan bine chibzuit, cum să putem înființa în fie care parohie din provincia noastră bisericăscă câte o cunună sau societate întru onoarea preacuratei fecioare Maria, ca cel mai bun mijloc de reculegere a poporului nostru în cele sufletesci și morali, ca cel mai bun mijloc de subtragere a poporului nostru de sub influința învățătorilor falși.

Planul este prezentat într'un memoriu adresat către Înalt Prea Sfinția Sa Mitropolitul și către Înal Prea Sfinții Episcopi diecesani ai provinciei noastre, pe cum și către întreg clerul acestei provincii bisericesci. Sperez, că acest memoriu se va publica în „Unirea.“ ca așa să ajungă a fi citit în cerenri cât mai largi.

Acest plan este: Să înființăm: „Cununa Preacuratei de Dumnezeu Născătoare Vergure Maria.“ cu scopul principal de a da cultul cuvenit Mamei lui Dumnezeu, iară cu scopul secundar de a nobilita moralul poporului nostru, de a cultiva în el simțul de caritate și spiritul de jerifă față de casa lui Dumnezeu și față de deapropoale.

Cetind și studiind acest memoriu, eu din partea mea salut pe confratele Constantin Lucaciu, ca pe un apostol al cultului Mariei, ca pe apostolul unei idei sublime și al unui plan măreț, care ajutorând Dumnezeu să se realizeze în întreaga provincie noastră bisericăscă, va face epocă în viața noastră religioasă morală.

Recomând deși din tot sufletul ideea și planul confratelui Constantin Lucaciu iubitorilor confrăți preoți spre studiere și realizare.

Iată teren larg de muncă binecuvântată, onorați confrăți preoți Români! La lucru dar! Agrul este întelenit, să-l brăsdăm însă cu hărnicie și să-l sămănăm apoi cu sămânță nobilă!

Ce priveliște înălțătoare ne așteaptă!

Poporul românesc adunat în biserică cu mic, cu mare căzut la picioarele Mariei, plin de evlavie, imploară ajutorul Ei, a Preafericitei de Dumnezeu Născătoare, o laudă cu buze tremurătoare de emoțiune sfântă, iară Ea Preacurata, Steana Mărei, împărăteasa Cerească, cu mâni pline împărtesce daruriile. Cu ochii sufletesci văd în zarea îndepărtată ridicându-se cu ajutorul Ei nouă biserică, văd altarele mai infrumșetate, văd ridicate orfanotrofi și o văd pe Ea, Mama văduvelor și a orfanilor ștergând lacrimile multor văduve și orfani.

Și ce prospect frumos, frați preoți!

Să ne putem vedea și noi adunați în societăți religioase ca și alte popoare culte, legați la olaltă prin noue legături de iubire creștinească!

Să ne putem vedea și noi „de la Vlădică până la opincă“ adunați în congres în adunările generale ale Cununilor Mariene înființate și acolo să ne putem da samă asupra stărei vieții religioase-morale a poporului nostru, este cu adevărat înălțător de inimă!

Și înființând „Cununiile Mariene,“ nu ne vom opri aci, ci vom merge mai departe

și vom înființa: Reuniunea adorării perpetue, a Preasfintei Eucharistie, și altele, și vom ține poporului nostru noue ocazii de devoțiune sfântă, ca să nu adopteze rit străin, ceremonii străine, cu limbă străină.

Nu am putea deci să serbăm în mod mai demn și noi Românii greco-catolici din provincia bisericască de Alba-Iulia și Făgăraș jubileul de 50 ani, indicat de Preafericitul nostru Părinte Papa Piu al X-lea, al decretării dogmei despre nemaclăta concepțiune a Mamei lui Dumnezeu, de cât punându-ne pe lucru și înființând în fie care comunitate bisericască „Cununa Preacuratei Vergure Maria“ după planul indicat de confratele Constantin Lucaciu.

Lucrul să poate, numai voință să avem și zel și să-l rugăm pe Dumnezeu, sa ne steie într-un ajutor cu darul Său!

Lucrul va fi ușor de realizat, numai una să voiască Arhieriei cu preoții!

Doamne Dumnezeule! Lucrează cu darul tău și fă aplicate inimile generoase ale Arhieriei noastre, ca se voiască acest lucru bun și să lucreze spre realizarea lui și dă preoților tăi zădărnici să-l ducă în deplinire spre onoarea Preacuratei Maicei Tale și spre creșterea sfintei religii și fericirea poporului nostru Român!

Ioan Sonea
preot gr. cat.

Jubileul „Familiei.“ Azi se serbează la Oradea-mare jubileul de 40 ani de când apare „Familia“ dlui Iosif Vulcan. Serbările au fost organizate de despărțământul Asociațiunii. Din toate părțile s'au spedit adrese de felicitare. Academia va fi reprezentată prin Petrescu și Blaga, cari vor preda jubilanțului o splendidă cunună de laur, executată în argint și aur și așezată într'un etui montat cu pluche albastru închis, pe care e tipărită o dedicație. Ne asociem cu dragă inimă la serbătorirea unei munci ostentive, dorind veneratului jubilanț viață îndelungată. Sperăm să publicăm în numărul viitor un raport mai amănunțit al serbărilor. Adaugem de data aceasta, că vorbirea festivă va fi rostită de secretarul episcopesc Dr. Cornel Bulcu.

Ori catolic ori protestant. „Revista catolică“ a jubilanțului par. Lucaciu, apărând într'un frumos articol spiritul distructiv a ori ce credință, de care e inficiată pătura cultă din credincioșii bisericii neunite, face următoarele concluziuni adevărate:

Nu are să treacă mult și din biserica Orientului schismatic va rămânea o umbră, o aducere aminte!

Dureros lucru e, că de câte ori să întâmplă să vorbim cu preoți tineri, cari par mai de frunte în biserica Orientului schismatic, rămânem frapați de principiile cari le anunță, căci sunt în vădită contradicție cu principiile bisericii Orientale! De unde e asta?

De vorbim apoi de fapte istorice, ei au luat de bani buni unele visuri, și unele fapte înveninate cari dejosesc atât biserica Occidentului cât și a Orientului. De unde e aceasta învățătură? De la școlile protestante unde lovește în catolici și nu erută nici pe Orientalii schismatici.

Un lucru îi unește pe protestanți și ortodocși, și care îi face de să îmbrășoasă

ca frații, este: Ura în contra catolicismului!

S'a întâmplat nu odată ca să convin en civili ortodocși și dintr'una în alta au ajuns acești civili să esclame cu durere: Dă, preoții cari sînt bătrâni sunt iguoranți dar au credință, preoții cei tineri să fâlesc, că au știință și apar mai culti, dar n'au credință!

Așa să compromite credința străbună, așa să corump moravurile!

Din congregația comitatului Sibiu. În congregațiunea extraordinară a comitatului Sibiu, ținută luni, dl. asesor consistorial Nicolae Ivan, v.-președintele clubului român, a făcut următoarele propuneri: 1) Comitatul să înainteze guvernului o adresă, în care să ceară ca ordonanțele lui Hieronymi, referitoare la sistarea activității partidului național român, să fie revocate, eventual *dreptul de întrunire să fie regulat prin lege pozitivă.* 2) Comitatul să adreseze guvernului representațiunea în chestia banilor, adunați din partea Românilor pentru ridicarea unui monument la mormântul lui *Avram Iancu* și confiscăți de guvern, și să ceară ca banii să fie estradați pentru a putea fi întrebuințați în scopul, pentru care au fost adunați. Ambele propuneri au fost *primite* din partea congregațiunii, pentru a fi puse la ordinea zilei în congregația ordinară de toamnă a comitatului.

CORESPONDINȚE.

SINÓDELE PROTOPOPESCI.

— tr. Periceiu. —

În lipsa de alte întruniri, nu de puțin interes poate fi și pentru public ținerea „sinoadelor tractuale,“ sau așa zisele „conferințele preotești“ impregnate și cu alte ceremonii religioase, tot atât de edificatoare și pentru popor.

Atare conferința s'a ținut a treia zi de Sîntele Rusalie în parohia Periceii, în districtul protopopesc de același nume din diecesa Gherlei.

Sub impresiunea buna a celorla acolo auzite și văzute, nu pot întrelesa a nu le da publicității dorind a fi imitate; anume: spațioasa, noua, mare biserică — nu de mulți ani edificată — acum pe la 7 oare era îndesuită de ascultători, popor din loc, din parohiile învecinate Vârșoț și mai cu samă din Siciu sediul protopopului. — Impulsul străinilor l-a stârnit sfințirea unui clopot mare cumpărat de evlaviosul poporean Petru Tătar cu 280 coroane, și a unui prapor vânat foarte frumos cu sfinții Arhangeli, cumpărat de familia Georgie Tătar în preț de 75 coroane.

Mai înainte de toate s'a făcut sfințirea apei înaintea s. Altar, lipsindu-i încă Ico-nostasul. — s'a sfințit apoi clopotul cu dedicațiunea s. apostol Petru, și praporul în onoarea celor doi s. Arhangeli, după cari s-a început celebrarea sfintei Liturgii sub pontificarea venerabilului și veteranului protopop Ioan Papiriu Pop concelebrând toți preoții.

După s. Evangelie a predicat Grațian Flonta foarte bine, numai tare pe lung... Iar la capetul s. liturgii a urcat amvonul protopopul concernente cu discursul său de deschidere a sinodului începând cu „Dumnezeu

e cu noi“... găsește adresându-se la clerul tractual din spre răsăritul Altarului. Inșă voiește a-se auzi și până la apus de către ascultătorii, ceilalți. În vorbirea-i surprinzătoare a arătat că sentimentul religios ce balsam dulce și alinaător e în toate... Biserica apoi, câtă mângâiere nu ne dă, ne conservă legea și școala ne duce către deșteptare, luminare și fericire și susține limba; combate viciile, necumpătarea în bucurie recomandând „însoțirile de temperanță,“ — în luca, accentuând că femeile au schimbat pânzele sănătoase și trainice cu giolgiurile, și cu năfrămile de mătăasă, tot atâtea zdrențe și scumpe, și rele... recomandând „însoțirile femeilor“. În urmă, cu o energie viguroasă și tină, nu ca unul trecut de 71 ani, a sbiciuit concubinatul din done puncte, între altele și anume: „din punctul dreptului familial,“ și „a dreptului de moștenire,“ schițându-le în 10-12 puncte mai marcante din legile țării. Emoțiunea ascultătorilor era la culme, mai ales când s'a adresat către preoțime cu cuvintele marelui Apostol al neamurilor: „*Scris-am voue carte să nu Ve amestecați... să nu suferiți curviile*“... terminând apoi cu Malachia: „*Insistați cu timp — fără timp, învățați, îndemnați, mustrați*“... și apoi dechiară sinodul de deschis. Ca oaspeți au luat parte doi preoți: Alimpu Coste din Cehiu, și Laurentiu Avram din Valeculmagiar, mai târziu Spect. D. George Maior, jude de tribunal regesc în retragere, posesor în loc.

Agendele sinodului s'au pertractat calm și trecând preste cele curente oficiale... între altele s-a slevat necesitatea de a se conchiema un sinod diecesan, căci și la noi situațiunea clerului rural este precară și lipsa de reclamare a congruei, doară ca nicăierea în alte diecese! — s-a slevat dorirea și îngrijirea — despre cum aflarea fondurilor diecesane, despre cari nici prin cerculare barami, nu ni-se publică nimic; prin ael sinod sperat am dori de a afla modul și căile — de a-le augmenta acele fonduri, și de a crea și unele arzătoare noue, pentru binele clerului și poporului diecesan; s'a accentuat cu părere de rău, cât de desconsiderat se simte clerul, foarte cu puțin instinct de o emulare mai vie... din cauză: că nu se ridică vaza lui! Nu li-se dă titlul „de parochi“ nici după 30 de ani! așa cât păstorește tata cu fiul său, ori ginere seu și tot numai administratori sunt, așa că sunt tracte de nici un paroch nu e, nici nu-s distinși!... Nu e mirare apoi că străinii cugetă puțin la congruă, și ameliorarea lui... deschizând „Siematismul Diecesei“ și cine nu crede cetească!

Camil.

DIN MARAMURĂȘ.

M. Siget 7/6 1904.

În 5 l. c. s'a binecuvântat fundamentul bisericii noi gr.-catolice din Săcel prin vicarul Tit Bud cu asistarea alor 6 preoți.

A fost de față mulți dintre inteligența din jur, credincioșii din satele vecine și întreg poporul din Săcel.

Săcelenii au bucurie mare că cu ajutorul lui Dumnezeu vor avea o biserică

frumoasă și mare de piatră, și este sigur cumcă în acea biserică se vor reînnoiește și cei rătați, cărora acum le pare rău că a lăsat biserică lor strămoșască greco-catolică, și pe cum s'au dechiarat cu așa ocaziune foarte mulți abia așteptă să ajungă sfințirea bisericii cea nouă că să se reînnoiească în dansa, cu atât mai înadins că și acum o mare parte din tranșii cercetează biserică noastră greco-catolică.

La sfințirea fundamentului a predicat vicariul despre datorința de a zidi bisericii și despre mărirea stei bisericii greco-catolice, apoi între salve de treasuri s'au făcut rugăciuni pentru mai marii bisericii greco-catolice pentru Împăratul și Regele apostolic, pentru pacea și bunăstarea Patriei și pentru binefăcătorii bisericii, cum este și Înaltul Ministeriu al cultelor, care a binevoit a asemna 10 000 coroane pentru zidirea bisericii greco-catolice din Săcel.

La actul binecuvântării s'au adunat oferte de 700 coroane în bani gata, și s'au făcut promisiuni peste 2000 coroane, iar bătrânul Domn notar pensionat Simeon Bondor din Săliște de sus cu Di notar Bran din Săcel au promis a ridica în biserică cea nouă cu spesele lor altariul.

Alții a promis candelabre, prapori, vestimente și ornate bisericesti, încat înzestrarea internă a bisericii este asigurată, și între aceia cari a promis aceste sunt mulți printre cei rătați, cari acum văd că a făcut pașul cel mai greșit voind a se desbina de s. Maica biserică gr.-catolică, de aceea biserică gr.-cat. română din Maramurăș din sinul căreia au ieșit bărbați ca mitropolitul Vancea, a cărui strămoși se trag din Oncești (Văncșfalva) Episcopul Pavel binefăcătorul neamului românesc, mitropolitul Victor Mihályi, Maneștii, Zrineștii, Mihălcenii și alți bărbați binemeritați ai bisericii greco-catolice română.

Noutăți.

Intru mărirea lui Dumnezeu. Pentru biserică din Tulgheș s'au mai dăruit următoarele: Petru Bota curator, un rând de vestimente funebre cu 80 coroane, Toader Apostol, un rând de vestimente liturgice cu 80 coroane, Petru Găină, un rând de vestimente liturgice cu 70 coroane, Ioan Crușit și Ioan Cristoiu un rând de vestimente liturgice cu 65 coroane; apoi George Crușit 2 icoane frumoase cu 28 coroane, văd. Ana Bota o evanghelie cu 25 cor., Gavril Olar, pentru auritul potirului, discului și a steluței, 20 cor., Nicolae Tăslovan 1 masă pentru prinoase, cu acoperitoare în preț de 18 cor., Dumitru Ungurean 2 sfeșnice de lemn, frumoase lucrate, cu 16 cor., Andrei Crușit 1 icoană frumoasă cu 14 cor., și George Moldovan, asemenea 1 icoană cu 14 cor. Acestor iubitori de podoaba bisericii Dumnezeu să le respătească, iar noi le mulțumim ferbinte și pe aceasta cale. *Curatoratul.*

Sciri personale. Mercuri dimineața Escelenția Sa Mitropolitul Victor s-a reînnoiește acasă, fiind priput Lupi în audiență la Maestrea Sa și Marți turat la prânz.

Sărbătoarea lui Ștefan cel mare s'a statorit definitiv pe ziua de 16 Iulie n. 1904 și se va face la Putna, unde e mormântul marelui Domn al Munteniei, numit pe dreptul Ștefan cel mare și sfânt. Programul serbărilor încă nu e stabilit definitiv.

Scoalele de cadeti. Cu începerea anului scolar 1904/1905 (și anume începând în cursul anului prim) *limba de propunere* în scoalele de cadeti de infanterie din Budapest, Pozson (Pojon), Kassa (Kasovia), Temesvár și Nagyszeben (Sibiu,) apoi în clasele paralele ungare a scoalelor de cadeti de cavalerie, din Traiskirchen este *germână și magiară*, în scoalele de cadeti din Kamenitz și Karlstadt cea *germână și croată*. Aspiranții vor trebui așadar să poșadă acele limbi, în care se predă instrucțiunea în măsură, ca ei să poată urma prelegerile. Examenul de primire să estinde așadar în scoalele mai sus menționate pe lângă obiectele: limba germană, aritmetica și algebra, geometria, geografia, istoria, istoria naturală, fizica, chimia de aici încolo și asupra limbei magiare, respective croate în acea măsură, în care ea să propune în clasele inferioare ale unei scoale medii. Examenul de primire la scoalele de cadeti mai sus amintite se va depune în limba germană ori magiară respective croată, se concede totuși ca aspiranții pentru ușurarea espunerii cunoștințelor și capacității lor să se folosească de limba maternă. În anul prim al scoalei de cadeti din Sibiu se vor primi cu începutul anului scolar 1904/1905 (mijlocul lunii lui Septembrie) cam 30—40 tineri fizice corespunzător desvoltați, cari cu 1 Septembrie n. a. c. au implinit anul al 14-lea, dar n'au trecut încă anul 17-lea al etății, cari poșed aplicare pentru cariera militară și au absolvat cu succes cel puțin indetultilor (suficient) 4 clase inferioare ale unei scoale medii ori ale unei scoale civile. Cererile pentru primire se pot face numai după ce petentul poșede testimoniul scolar pe întreg anul 1903/1904 și sunt a se trimite la comanda scoalei cel mult până la 15 August 1904 st. n. Dacă aspirantul este necesitat a repeta un examen (examen de emendare) este dator a alătura un testimoniu interimal.

Noul mareșal al armatei. Archiducele Frideric a fost trimis la Londra din partea Majestății Sale, spre a întoarce visita regelui Eduard al Angliei și spre a înmanua numirea de mareșal. Pretutindenea archiducele a fost primit cu cea mai mare căldură și s'au aranjat festivități în onoarea lui.

A doua anchetă. Ministrul de instrucție are de gând să convoace o a doua anchetă în cauza proiectului de reformă a legii instrucției populare. La ancheta aceasta vor fi invitați 30 învățători de la scoalele populare.

Aniversarea crimei din Belgrad. Măne e aniversarea înfiorătoare crime din Belgrad, Partisanii familiei Obrenovics țin prilej potrivit ca să-și arete nemulțumirea, iar criminaliștii așteaptă la rândul lor să li-se exprime din nou recunoștință. Regele Petru să teme de o nouă disgrățiare din partea puterilor, și nu știe cum să-o apuce. De o cam dată surorile reginei invită la recuiemul ce-l vor ținea într-o amintirea regelui, reginei și celor doi frați, iar ministeriul de războiu, din Belgrad a dispus să se amâne un concert, pe care casina oficerilor era să-l aranjeze. Și peste tot poliția a oprit ori ce fel de sărbători.

Convocare. În conformitate cu punctul 8. al §-lui 20. din Statute, membrele „Reuniunii femeilor române din comitatul Hunedoarei.” pe eum și toți aceia, cari se interesază de înaintarea și cultura femeii române, prin aceasta se convoacă la: adunarea generală ordinară, ce se va ținea Duminică, în 12 Iunie 1904, st. n. la 3 oare p. m. în localitatea Casinei române din Deva. Deva, în 4 Iunie 1904. *Elena Pop Hosszu-Longin*, presidentă. *Dionisiu Ardelean*, secretar.

Nou succes. Ziarul „Sieb. Deutsches Tagblatt” scriind o recenziune foarte elogiasă despre ultimul concert dat de Reuniunea de cântări din Sibiu, pomenește, că „Dorul miea” a prof. Mureșianu, „cu pianisimul său ce se pierdea a avut un efect covârșitor.” Înserăm cu bucurie acest nou succes al distinsului și iubitelui nostru profesor și componist.

Avis. Proprietarii „Grădinei Comșa” din Veza, avisează publicii, că terminându-se și al doilea teren pentru lawn-tennis și popice, acelea stau la dispoziția un. public.

Baritonul Corfescu de la opera regală a teatrului național din București, care a concertat cu succes strălucit la Bistrița, Cluș, Orade și airea, va da zilele următoare un concert și la noi. Nu ne îndoim, că publicul nostru va grăbi să încurajeze pe distinsul artist.

Ploaia. În sfârșit de două zile cerul s'a îndurat spre noi trimițându-ne binefăcătoarea ploie, care aievea a reînnoit fața pământului. Se speră, că sămănăturile de primăvară vor reînvia.

Oamenii desperați, cari de ani de zile au suferit fără se deli de leacul morbului lor, după ce au folosit Fluidul Elsa s'au vindecat de tot, ceea ce să poate dovedi cu miile de epistole de mulțumită, ce se pot vedea la pregătitoriul acelei medicine. Toată lumea știe, că Fluidul Elsa a lui Feller, vindecă iute și sigur, la cele mai multe morhuri, ca d. e. *reuma, umflăturile, morhuri de splină, junghiuiri, ferbințală, sgârciri, batere de inimă, respirație grea durere de durti, mirosul greu din gură, slăbirea de ochi, nervositatea, morhuri de grumazi scrofula, răni, înghețare, orbanț etc. etc.* Feller V. Jenő farmacist în Stubica Centrale 82 (com. Zăgráb), trimite pentru 5 coroane franco 12 sticle sau 6 sticle mari. Să ne ferim de imitațiuni fără preț, care în timpul mai nou sa pus în circulație sub numele de Fluidul Elsa și Fluidul Gold Elsa.

Noutate de sezon. Numai așa putem numi o știre ce-și face acum cursul prin marile foi din străinătate. E vorba adică, că între Rusia și Austro-Ungaria s'ar fi încheiat o convenție secretă, din prilejul războiului. Dacă ar cădea Port-Artur, asupra căruia e îndreptată acum toată atenția, atunci Austro-Ungaria să fie obligată a trimite armata la frontiera galițiană spre a împiedeca o eventuală revoluție polonă.

Neorolog. Primim din Cluș trista știre despre decedarea Dnei *Dorina Coroianu n. Rațiu*, repausată în 7 Iunie n. a. c. la oarele 12 din zi. Cluș, 8 Iunie n. 1904.

† *Nicolau Ștefan*, paroch greco-catolic, în Bercea după îndelungate și grele suferințe, în etate de 63 ani, în al 40-lea an al preoției și fericitei sale căsătorii în 26 Maiu st. n. împărășit cu ss. taine a muribunziilor, și-a dat nobilul suflet în mâinile Creatorului, ca părtaș să se facă de viața de veci. Îi deplâng, soția învăduvită, fi și număroșele rudenii.

„Caffée Grand“

Augustin Coltor

„Caffée Grand“

și-a aranjat în Strada mică *Cafenea, Cofetărie* și *Hotel* servind *bucatele cele mai gustoase*

și *beuturile cele mai bune* pe cum și *chilii comferte și ieftine.*

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mitropolia Bělgradului.

(Răspuns d-lui T. V. Păcățian).

(Urmare).

Cele desfășurate până acum dovedesc destul de limpede pentru cei ce au ochi capabili de a primi lumina adevărului, că înainte de Mihaiu-Viteazul n'a existat nici o »casă residențială« pentru vre-un »archiepiscop și mitropolit« românesc în Bělgrad; că însuși Mihaiu Viteazul a făcut și înălțat din temelie așa numita »Mitropolie a Bělgradului«; că instituțiunea bisericească a viteazului voevod nu a fost »Mitropolie« în sensul propriu și canonic al cuvântului, ci o simplă episcopie, și că a deduce din titulaturile vanitoase ale unor arhieriei existența unei mitropolii, este tot așa de absurd, ca și a zice, că »Smeritul Ioan, archiepiscopul și chipul vlădicăi lui Ghenadie de Belgrad,« pentru că a cutezat a se intitula pe la 1628 »archiepiscop,« deși el era numai »chipul« vlădicăi, adevăratul reprezentant al lui, a funcționat adevărat ca »archiepiscop« (vezi Jorga, Doc. Bistr. I. p. 43), sau că Avram Pop, protopopul unit din Daia, care pe la 1701 cerea diplomă de nobil, intitulându-se »ecclesiarum in Transilvania valachalium archiepiscopus,« adevăratul mitropolit (vezi Jorga, Sate și preoți, pag. 169).

Să căutăm acum, că oare Românii din Ardeal și din Ungaria avut-au și putut-au avea înainte de veacul al 17 mitropolie proprie a lor?

Înainte de toate să căutăm pe presupușii mitropoliți în veacul al 16-lea, de oare ce ierarhia românească din această sută de ani, mulțumită documentelor publicate de d-l Jorga din arhivele Bistriței și celor publicate de mine din arhiva statului ungar, ne este destul de cunoscută spre a ne pute forma o judecată dreaptă în această cestiune.

Cel dintâiu episcop cu reședința în Bělgrad a fost Ioan de la Prislop, pe cum dovedește diptichul »mitropoliei« Bělgradului (vezi mai sus), și alte acte vrednice de credință. El și înainte de a se muta în reședința întemeiată de Mihaiu-Viteazul fusese episcop, iar înainte de a ajunge episcop, fusese egumen al mănăstirii Prislopului din comitatul Hunedoarei. Numirea de episcop și-a primit-o de la principele, sau voevodul Ardealului Sigismund Báthory, prin decretul de dto Alba-Iulia, 20 Martie 1585, care l'am publicat eu mai întâiu din arhiva statului în »Vechile Episcopii« pag. 60—1. În acest decret se zice apriat, că Ioan este numit episcop peste toate bisericile românești din Ardeal și părțile unguresci, afară de bisericile, peste cari era episcop un arhieriu cu numele Spiridon (»Hunc itaque Ioannem consensu omnium Ecclesiarum valachicarum ad munus episcopale electum, nos quoque in regno hoc Transylvaniae et partibus regni hungarici ditionis nostrae existentium Ecclesiarum valachalium Episcopum creandum, declarandum et confirmandum du-

ximus, demtis tamen illis Ecclesiis, quibus Spiridon Episcopus, similiter Valachus, ex annuentia nostra praestest.«) Spiridon fusese numit episcop cu mult mai înainte încă de către principele Ștefan Báthory, pe la 1576, pe cum se poate vedea din actele publicate de mine în »Vechile Episcopii« la pag. 73—77, dar numai peste bisericile românești din comitatele Turda, Cluș, Dobâca, Solnocul din Iăuntru, Solnocul de mijloc și Crasna. (In gente valacha, quae graecam amplectitur sectam, cum Euphthalmiae, olim Episcopo defuncto, antea in Thordensi, Colosiensi et Zolnok interiori comitatibus existentium Ecclesiarum valachalium Superintendenti, Reverendum Spiridonem Episcopum, cum consensu earum Ecclesiarum, tum ipsius Serenissimi Principis Domini Stephani Dei Gratia Regis Poloniae, Magnitudinis Litvaniae etc. confirmatione non solum dictarum in Thordensi, Colosiensi, Dobocensi, et Zolnok interiori, verum etiam Zolnok mediocri et Crasnensi comitatibus Ecclesiarum Valachalium existentium muneri Episcopatus praefuisse intelligamus). Așa dară între anii 1585—1599 erau în Transilvania și Ungaria numai doi episcopi, între cari erau împărțite toate bisericile românești din Transilvania și din părțile unguresci anexate la Ardeal. Dacă pe atunci ar fi existat și un »Mitropolit« românesc, el ar fi fost un arhieriu fără de arhierie, ceea-ce este absurd. Prin urmare pe timpul de la 1585 până la 1599 n'a existat și n'a putut exista un »mitropolit« (archiepiscop) în Ardeal și Ungaria, cu atât mai puțin, că prin tratatul din 20 Maiu 1595 încheiat între »Serenissimul« Sigismund Báthory, principele Ardealului și între »Magnificul și Spectabilul« Mihaiu Viteazul domnul Țării-Românești, toate bisericile românești de sub stăpânirea lui Sigismund Báthory, au fost supuse sub jurisdicțiunea și dispunerea mitropolitului din Târgoviște (Omnes etiam Ecclesiae Valachicales in ditionibus Suae Serenitatis existentes erunt sub jurisdictione vel dispositione Archi-Episcopi Tergovistiensis, Hurmuzaki III. 1. pag. 212). Este însă absurd, ca una și aceeași biserică să aibă în unul și același timp doi mitropoliți, ori ca un mitropolit din o țară să fie supus altui mitropolit din altă țară.

Domnul Păcățian la pag. 124 ne spune despre »Mitropolii« Românilor din Ardeal și Ungaria, că »în lipsă de reședință în Alba-Iulia, și-a pus șatra arhieriească, unul aici, altul colea, prin sate și mănăstiri.«

Dacă domnul Păcățian are plăcerea de a face din »mitropolii« sei închipuiți nesce pribegi, cari se mutau cu șatra din un sat într'altul, întocmai cum fac »Toții« (Slovacii) pe la târgurile noastre, este treaba d-sale. Îl rog însă să-mi spună, că pe câtă vreme toate satele și mănăstirile din Ardeal și Ungaria erau ocărnuite de episcopii Ioan de la Prislop și Spiridon, oare mitropolii unde și-au putut avea șatra? Poate în lună, ori în planeta Marte, dar nu pe pământul Ardealului și al Ungariei: va trebui să răspundă și d-l Păcățian, dacă vrea să fie sincer.

Antecesorul lui Spiridon ca episcop peste bisericile românești din comitatele Turda, Cluș, Dobâca și Solnocul din Iăuntru, a fost Eftimie. Aceasta se vede nu numai din un document citat mai sus, ci și din decretul lui Sigismund Báthory, de dto 6. Februarie 1585, publicat în »Vechile Episcopii« la pag. 57—8. Eftimie a ocărnuit bisericile din amintitele comitate începând cu anul 1574, fiind mai înainte episcop peste toate bisericile românești din Ardeal și Ungaria, pe cum am dovedit în »Vechile Episcopii românești.« Acest episcop a fost sfințit arhieriu prin Macarie patriarhul sârbesc al Ipecului (sau pe sârbesce al Peciului) pe cum ne spune principele ardelean Ștefan Báthory în decretul său de dto 3. August 1572, unde zice, că »a aflat din scrierile lui Macarie, patriarh de Ipek (»Begy«), că el a făcut episcop pe Eftimie, popă românesc.« (Jorga, Doc. Bistr. II. pag. XLIII). Va admite însă ori ce om, care a gustat cât de puțin din știința dreptului canonic, că fie care episcop este dator a cere sfințirea sa întru arhieriu de la mitropolitul său, și că nu-i este iertat a umbla prin țări străine după darul arhieriei. Cum se întâmplă însă totuși, că Eftimie — în contra tuturor prescripțiilor canonice — aleargă departe în Epir, în țara turcească, ca să fie sfințit episcop? Faptul acesta nu se poate explica, de cât prin împrejurarea, că nici de la 1572 până la 1585 nu a existat nici un mitropolit românesc în Ardeal și în Ungaria, că-ci dacă ar fi existat, Eftimie s'ar fi prezentat de sigur în »șatra« lui, ca să-și ceară sfințirea.

De altă parte antecesorul lui Ioan de la Prislop în »Transilvania și părțile unguresci,« afară de comitatele supuse lui Spiridon și antecesorului acestuia, Eftimie, a fost episcopul Ghenadie, că-ci în decretul lui Sigismund Báthory, din 20 Martie 1585, prin care este numit Ioan de la Prislop, se spune apriat la început, că acesta urmează în locul repausatului episcop Ghenadie (cum his diebus Reverendus Genadie episcopus Ecclesiarum valachalium in Transylvania extremum vitae suae diem absolverit etc. Vech. Episcopii pag. 60). Așa dară între anul 1579, când apare Ghenadie și între anul 1585, când a fost numit Ioan de la Prislop, găsim iarăși numai câte doi episcopi. În »Transilvania și părțile unguresci« era Ghenadie, dar cu restricțiunea, că în comitatele mai sus amintite era episcop Spiridon. Este deci evident, că și în timpul de la 1579 până la 1585 toate bisericile din Transilvania și Ungaria erau numai sub 2 episcopi fără de mitropolit, care nu-și avea »șatra« nicăiri în aceste două episcopii, pentru-că nu avea unde să și-o așeze și pentru-că mitropolitul Românilor era cel sârbesc din Ipek (Peciu).

În treacă mai amintim, că lui Ghenadie în prefața Cazaniei de Brașov din 1580—1 i-se dă titlul de »luminatul Mitropolitul marele Ghenadie, din tot ținutul Ardealului și al Orăziei.« (Bianu—Hodoș, Bibliografia, veche, pag. 91), deși, conform decretului principelui, el era faprice un simplu episcop, căruia oamenii i-au dat titlul de mitropolit după obiceiul abuziv al Sârbilor. În titulatura

lui se amintește nu numai Ardealul, ci și ținutul Orășii, ca o imitațiune a titlului, ce-l purtau principii Ardealului în urma tractatului încheiat în 16 August 1570 între Ioan Sigismund Zápolya și Maximilian (vezi V. Episcopii pag. 54 și 57). Greșese deci domnul Gr. G. Tocilescu, când din titlul abusiv de Mitropolit al lui Ghenadie din prefața Cazaniei, deduce în contra actelor oficiale ale potestății de stat, că ar fi existat »din cea mai depărtată vechime... o arhiepiscopie a țării Ardealului și a părților ungueresci,» pe cum a binevoit d-sa a susține în darea de samă despre »Vechile Episcopii» înaintea Academiei Române (vezi analele Acad. pe a. 1902—1903, pag. 415).

Episcopului Ghenadie i-a premers Daniil, între anii 1577—8. Domnul I. Bogdan în prețioasă sa carte »Relațiile Țării-românesci cu Brașovul și Ungaria la pag. 308 ne asigură, că în arhivele Brașovului se află un document, conform căruia »Kyr Daniil, mitropolit de Severin și de Ardeal» se roagă de județul Brașovului, să-i încaseze o gloabă de câte 3 ducăți de la fie care păreche de oameni, cari trăiau necununăți în acel oraș. Acest document este vrednic de atențiune, nu pentru titlul de »mitropolit» al lui Daniil, căci titulatura aceasta era o grandomanie sârbească, ci din alte motive. El ne arată mai întâiu, că alătura cu Spiridon, cel numit de Stefan Báthory, ca episcop peste comitatele Turda, Cluș, Solnocul interior, Solnocul de mijloc și Crasna, mai era încă un episcop între anii 1577—8, care, cu excepțiunea comitatelor din cestiune, ocărnuia toate bisericile românesci de sub stăpânirea principilor ardeleni, întocmai ca urmașii sei Ghenadie și Ioan de la Prislop, despre cari a fost vorba mai sus, și astfel nici între anii 1577, când apare Daniil, și 1579, când apare Ghenadie, nu găsim nici un sat ori mănăstire, în care mitropolii închipuiți ai dlui Păcățian, să-și fi putut așeza »șatra» în Ardeal și în părțile lui adnexe. Dar mai important este documentul relativ la Daniil din motivul, că el ne arată, că acest arhieru purta titlul de la scaunul »Severinului,» va să zică un episcop al Românilor din Ardeal purta titlul de la un oraș din altă țară. Aceasta dovedește mai pe sus de ori ce îndoială, că în Ardeal nu a existat nici un scaun episcopesc, și cu atât mai puțin mitropolitan și arhiepiscopesc instituit în formă canonică, și recunoscut în mod formal de potestatea competentă bisericească, ci numai nesce episcopi tolerați de auctoritatea politică, căci dacă ar fi existat vre odata un astfel de scaun, fie chiar și în cea mai depărtată vechime, atunci Daniil nu-și capătă titlul de la Severin, ci de la vre un oraș din Ardeal, în care ar fi existat vre o dată vre o episcopie, ori mitropolie, instituită în mod canonic și legal.

Antecesorul lui Daniil a fost *Christofor*, care prin decretul lui Stefan Báthory din 6 Iunie 1574 a fost numit »episcop al preoților români ardeleni, cari mărturisesc religiunea cea grecească» (*Episcopus Valachorum presbyterorum transsilvanensium romanam videlicet seu graecam religionem profitentium*. Jorga, Sate și preoți, 26). Christofor, care a fost episcop din 1574 până în 1577, a funcționat alătura cu

Eftimie, care pe cum am văzut mai sus, fusese numit *episcop* tot de Stefan Báthory peste bisericile din comitatele Turda, Cluș, Dobâca și Solnocul din lăuntru. Prin urmare toate bisericile românesci din Ardeal și părțile lui adnexe erau ocărnuite și de la 1574 până la 1577 numai prin doi *episcopi*, și astfel fel mitropolitului închipuit de domnul Păcățian nu-i rămânea nici pe timpul acesta nici un sat, ori mănăstire, în care să-și fi așezat »șatra.»

Lui Christofor i-a premers Eftimie, care a fost numit *episcop* din partea lui Stefan Báthory în 12 Septembrie 1572, dându-i-se dreptul de a predica cuvântul lui Dumnezeu »pretutindeni în țara Ardealului și în părțile ungueresci» (Jorga. Doc. Bistr. II, XLIII). El nu a mai avut alătura cu sine un alt episcop slavo-bizantin în Ardeal și în părțile ungueresci, căci jurisdicțiunea lui se întindea *pretutindeni* în »pământul și stăpânirea» lui Stefan Báthory, cum ne spune acest principe în decretul din 3 August 1572. (Jorga, ibidem) Așa dară de la 1572, când Eftimie a fost numit episcop al *tuturor* bisericilor românesci, fără nici o excepțiune, din Ardeal și părțile ungueresci, până la 1574, când prin principele St. Báthory bisericile românesci au fost împărțite între doi episcopi, adică între Christofor și același Eftimie, nu găsim nici un sat ori mănăstire, unde închipuitul mitropolit al domnului Păcățian, să-și fi putut așeza »șatra.»

Însuși Eftimie este sfințit pe cum am văzut, prin patriarhul (mitropolitul) Ipecului, Macarie, ceea ce, accentuăm din nou, nu s'ar fi întâmplat, dacă ar fi existat un mitropolit în Ardeal și părțile ungueresci.

Eftimie este deci primul episcop, cu care, după catastrofa, prin care au trecut bisericile românesci pe timpul episcopilor calviniști, se începe în Ardeal o ierarhie episcopescă slavo-bizantină, întemeiată sub auspiciile patriarhiei (mitropoliei) Ipecului și tolerată de principii ardeleni. Toți membrii acestei ierarhii episcopesci înșirați mai sus, de la a. 1572 până la a. 1585, au atârnat de la patriarhia (mitropolia) Ipecului în tocmai ca întemeietorii aceleiași ierarhii, Eftimie I. Atârnamea ierarhiei românesci de patriarhia (mitropolia) Ipecului se deduce nu numai din indiciile relevate de mine în istoria autonomiei bisericesci (pag. 312 și urm.), ci și din raporturile politice ale Ardealului cu Turcia. Principele Ștefan Báthory a cultivat cele mai bune relațiuni cu vecinul imperiu puternic, sub a cărui suzeranitate se află și dînsul și prin urmare a putut concede atârnamea episcopilor românesci de la o mitropolie din țara turcească, pe când Sigismund Báthory, care s'a suit pe tron la 1581, în-augurând o politică ostilă Turcilor, în contra cărora s'a aliat cu Mihaiu Viteazul, a rupt ori ce legături cu imperiul otoman și prin urmare și relațiunile bisericești cu o mitropolie din acel imperiu, supunând această biserică, pe cum am văzut, mitropoliei din Țara-Românească (Târgoviște).

Cele destășurate despre ierarhia episcopescă a Românilor din Ardeal și părțile ungueresci de la anul 1572 până la

1599, ne dovedesc așadară, că Românii, ne cum să fi avut în periodul acesta de timp o mitropolie, *ei au stat mai întâi sub mitropolia (patriarhia) Ipecului, și apoi sub mitropolia Țării-Românesci.*

Dr. A. Bunea.

(Va urma.)

Ziua Deșteptării

povestire populară de AUREL FODOR
paroch în Așchileul mare.

(Continuare.)

„Mai încolo, ca unul ce e de o lege cu copil. să roga cu ei, chiar cu acele vorbe cu care se roga mamasa acasă; îl învață aceleași datorințe, se duce cu ei la s. biserică, și ca o mamă cu fil seel se roga împreună. Fiind învățatoriu finl acelu neam cu copilul, are dragoste cătră acel neam; acea dragoste se îndreaptă nu numai spre copil ei și spre tatăl aceluia — despre care vorbindu-i tot-de-una cu iubire și cinste, se dedă și copilul și cinsti părinții și neamul, căci ori ce ar zice cineva, Iubi un neam nime nu poate, ca cel ce e născut în acela. Acolo copilul e Iubit, ca de un tată de același sânge, de același sorțe — apoi fiind și copil de același neam și lege se Iubesc ca frații, nu se desprețnesc, nu-și batjocoresc legea și neamul. — Cunoscând învățatoriu legea scolarilor, întreg materialul de propus îl clădește pe adevărurile de credință așa căt copilul ori încărân se învârte pe câmpul sciinții, află pe Dumnezeu și își întărește sufletul cu învățaturile morali, în tot locul află dovezi de alipire cătră credința sa strămoșească.

„Apoi fil mei, ori ce lucru numai acela îl pôte spune acestuia lîmpede și la întăles — numai acela îl pôte vârșă în sufletul ôre cui, care nu numai îl cunoște, ci îl este și Iubit.

„Cine vă pôte învăța pe copil trecutul familiei din care se trage, a neamului, limbei și legel; — ca învățatoriu care și el îl simte, — căci și el din același neam, lege și limbă este, pentru care suferințele neamului și legel sînt suferințele sale, bucuriele acelora — bucuriele sale.

„Acum ve voi spune cum stă lucrul la scoli (de stat) lîmestî. Acolo învățatoriu nu are același limbă cu copil, nu și săi vorbescă și primescă în limba maicei lui, ba nici scolarii cu cari petrece nu-i vorbesc limba lui, ce e acolo copilul? un străin, ba e mai mult de căt un străin, — căci pe străin la casa ta îl omenești și cînstestî, dar acolo fiind la olaltă și copil cari au ură asupra neamului copilului, el aude batjocorî, asupra neamului și legel sale.

„Nefîind pusă scoala sub scutul unei legi (bisericesci) învățatoriu acolo nu pôte folosi nici o rugăciune, de aceea el începe prelegerea aș fără rugăciune, sau cu o rugăciune lumescă, fără de nici o putere mișcătore și înălțătore de inimă.

„Prin acesta copilul se dedă a-și începe lucru fără a se ruga, mai întâi nu știi prețni puterea rugăciunei în lipsă, și să învață a pune rugăciunile bisericești pe o tréptă cu cele lîmestî auzite pe la scólă.

„Petrecând la olaltă copil de mai multe limbi și legi, el aude așl, aude mâne vorbe batjocoritore asupra legel și limbei sale — prin

acésta el óre cum se sfiéste de acele — și sërmanul nu numai nu-și cunoște limba mamei sale, nu o ști vorbi și serie, dar nu și nici prețui frunseța și farmecul ei, cea ce îl face să se témă a vorbi și cât ști. — bietul așa păfește și cu legea lui, pe care auzindu-o batjocorită se instrăină de ea.

„Un rēu mare și acela, că copilul care acasă nu aude limba din scóla — nu-i harnic să o învețe la 2—3 ani, așa încât să pótă precepe cele ce-l să spun în scóla, de acea învătă numai vorbe pentru el ne-înțălesă, iar acele pentru viață nu-i sînt de folos, el păfește cu învătura ca găsea, care ori cât să udă — e tot uscată — căci nu să lipește apa de ea, — nu pótă pătrunde la pielea ei.

(Va urma.)

Considerațiuni.

(Continuare.)

„Să pare că din istoria atător nefericiri și împilări ce-au venit peste neamul nostru, n'am învățat și nu voim să învățăm nimica, când aproape toate paginile acestei istorii, începând de la celea dintăi legături a noastre cu străini, până la celea din urmă două pagini, dintre cari una ne povestește luarea Basarabii — pentru istoria română transcarpatină, iar cea laltă, pentru istoria noastră, acestor de aici, are desemnat un cap minunat de framos, dar cu durerea, cu disperarea pe față, și cu ochii perđuți, rătăciți, — capul unui nebun, capul lancului — iar restul feții de hărtie e alb, curat, nici o literă pe el, tot cuprinsul acestei istorii să încheagă într-o mare nesfârșită de dureri, cari toate aproape ne-au venit defară, și cari toate ne dau acelaș sfat: „In-crede-te române în Dumnezeu și în tine și în nime altul“.

E netăgăduit că celea mai multe nefericiri a neamului nostru au venit din certele dintre frați, dar pentru asta nu e nici o contradicere cu ce am zis mai sus. — Cine a adus spiritul ăsta de ceartă, de ucideri imprumutate frățești, cine l'a atitat cine l'a nutrit în poporul nostru blăjin, așezat, cuminte, a căror strămoși — Romanii — n'au fost așa, și a căror rudenii — popoarele latine nu-s așa, ci-s fulgere pentru străini, nu pentru ei însuși; cine a adus spiritul ăsta nefericit în poporul nostru, care în locurile scăpate de influințele străine, balcanice, grecești bizantine, nu a fost stăpănit de acestea patimi? Fără indoială că și în principii, în voevozii munteni și moldoveni a fost ambiținne, poftă de mărire, ură, micime de inimă, dor de răsbunare, — acestea sunt slăbiciuni omenești, pe cari le găsim pretutindenea, dar cum de nu au avut nici un frău, cum de nu a fost o putere mai mare, — o putere morală — care să fac imposibile isbugnirile, dacă nu de tot cel puțin în parte, a acestor patimi? Atătea scoateri de ochi, atătea mutilări, atătea ucideri ca pe scaunele, sau pentru scaunele domnești din peninsula balcanică și în principatele române, oare unde vom mai găsi?

Biserica are datorința și dreptul să vegheze asupra statelor, intrucât pornirea, drumul pe care au apucat acelea, conducătorii lor, sunt greșite, nu duc la scopul ultim al acestei vieți.

De aceea auzim în apus atăta „veto“ și „Nou possumus“ al papilor, de aceea dăm în apus de atătea excomunicări, chiar și a regilor, — de aci să esplică — în parte — cum de papii au avut în evul mediu nu numai putere monarhică bisericască, ci și putere civilă aproape monarhică asupra statelor catolice.

(Va urma.)

BIBLIOTECA UNIREI.*)

1. **Benhur** sau zilele lui Mesia, de Lewis Wallace, 2 v. 2-90
2. **M. Eminescu**, Studiū critic -90
3. **Câte-va momente** din fuceputurile bisericeii rom. de C. Auner -20
4. **Nume de familie** la românii din Ungaria, de A. Viciu. -12
5. **Din viața lui I. Micul** de M. Străjan -16
6. **Albertina**. Povestire de Dr. V. Bojor. -30
7. **Ceștiuni din dreptul bis. unite** p. I. II. 3-40
8. **Cele două fețe ale lumii** de Nicu -30

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Nr. 20. Anul III. din „Sămănătorul“. Revistă Literară Săptămănală cu următorul cuprins: N. Iorga. — „Zee Mai“ Zoe G. Frasin. — Seara (poesie). I. Ciocărlan — Două suflete (nupela) I. Dragoslav. — Nu

era un pic de nour. Pe pui de Rândunică (poesie). Cronică: N. Jorga. — Știri nouă despre istoria lui Ștefan-cel-mare. — „Principatele române supt ocupația rusească (I. C. Filiti). Il Chendi — „Hora Ardealului“ (o rectificare) I. Scurtu. — Concertul Societății Carmen. Mătrica lui Eminescu (Al Bogdan) — D. G. Panu și „ziarismul“ Numărul 20 bani.

Cărți ce să pot căpăta în Libraria Seminarială

Floricele de câmp, de A. C. Domșa	1.—
Cântece Sabo	1.—
Studii și Biografii. Dr. I. Rațiū	2.—
Geniū pustiū, Eminescu	2.—
Drumuri și orașe Iorga	2-50
Poesii de Alexandri.	3.—
Teatru I. II. Alexandria 1.50	3.—
Vers și proză Alexandrescu	1-25
Novele A. Brătescu-Voinesci	1-50
Liter. pop. Eminescu.	1-50
Ciocolii N. Filimon	1-50
Legende și hasme Ispirescu.	1-50

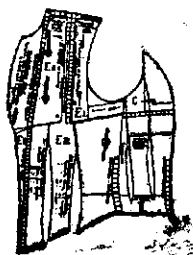
Biblioteca Minervei 22 nr. fie care număr 15 fil.

Posta Redacțiunii.

V. Ș. G. S. Năs. Am primit însinuarea și am luat act de dorința Dvoastră de a reintoarce pe la Firenze și Venezia. Diferința va fi de maximum 30 cor. N. Z. N-am prenotat. Scriețio-dată de mai mulți. Bine ar fi! „Impresiile“ le am cetit noi și ne-am desfătat câte va clipite.

Editor și redactor răspundător:

Aurel C. Domșa.

marca fabriciei

De mare însemnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă își pótă însa-și pregăti cu o ușurință de neînchipuit

talía sa după ori ce modă

cu ajutoriul aparatului de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer**. A fost censurat de academie. și poșede nenumărate scrisori de recunoscință.

Își are patenta și e scutit prin lege în tóte statele culte.

Prețul unui aparat e 3 cor. franco rambursat.

Se caută agenți

Prospecte să trimit la cerere gratis

Cu tóta stima:

Antal Guschelbauer.
Sopron.

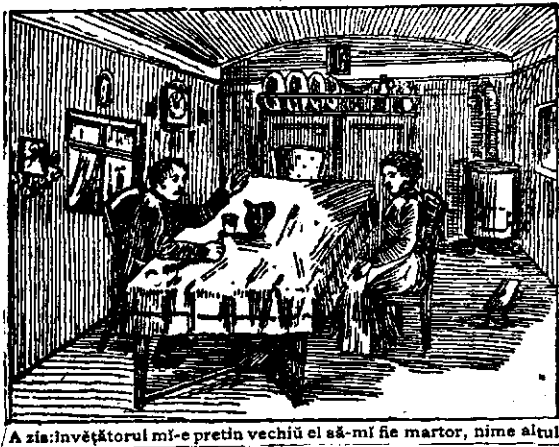
La cununie în gura morții!

Istorie adevărată povestită de Ioan Sinnreich, în Comarom-Tarján (reproducerea oprită).

Era după secerat când într-o Duminică după amiază cu bătrânul învățator ședeam sub un arbore, a cărui povestiri tot de una le ascultam cu plăcere. Cu ocaziunea aceasta ne-a povestit despre amicul său.

Francisc avutul — așa zice — a fost jude și om tare plăcut; dintre cele 2 fete ce avea una Maria de 18 ani în timpul acesta să găta să se mărite după fiul avutului neguțator de vite Martin.

A doua fată bolnăvicioasă era o copilă de 14 ani care deja din copilărie suferea de reumă, mâinile și picioarele ei tot de una erau umflate. Afară de acea durere de cap, batere mare de inimă și amefeli o chinuiau încontinuu și fiind că zăcea tot în pat nici apetit nu avea. — Avutul nu a cruțat banii ca să-și

A zis: învățatorul mi-e pretin vechi el să-mi fie martor, nime altul!

insănătoșeze fata, durere înse că nu au folosit nimic. Înainte de acesta cu 3 ani, când fata cea mai mare Maria ar fi trebuit să se mărite, Francisc bogatul nici el nu scie pe cine să aleagă martori de cununie fără ca să supere pe vre unul dintre vecini, pentru că pe avutul toți îl iubeau.

Atunci i-am venit în minte eu și timpul acela frumos ce l-am petrecut aolaltă în miliție. Se sfătuia cu muere-sa asupra alegerii martorelei, zise: „Învățătorul mi-amic vechi acesta va fi martorele, nime altul.“ Cugetul acesta numai Dumnezeu i-l-a șoptit.

În fine ziua ospetului a sosit. Din întregă împrejurimea sa adunat oșpetii. În biserică preotul a ținut o vorbire pătunzătoare; apoi pe lângă musică am plecat către casă, unde apoi pe lângă vin, musică și joc a fost o petrecere bună.

În curând s'a ivit tulburare mare. Francisc avutul ca lovit de fulger a picat la pământ, tot trupul îi tremura și fața îi era zdrobotită.

Musica a încetat, și oșpetii înmărmuriți stăteau în jur. Imediat au deschis ferestile, și fau spălat cu apă și oțet, dar în zădar. Fe meiele și fetele între strigăte își smulgeau părul de desperare, O privește înfiorătoare și eu stam neputând ajuta nimic pe neputincios. Numai de cât imi vine o ideie mântuitoare și

Pretinul Francisc și-a deschis numai de cât ochii și șopti: „Încă, încă!“

Zic soției mele: „Dă-mne de aci avea la mine numai o sticlă cu Elsa-Fluid de alui Feller, acea sigur ar ajuta.“ Soția mea numai de cât a început a căuta prin posunare și spre norocire a aflat 2 sticle; numai de cât am ingenunchiat lângă Francisc l'am frecat de deasupra inimii, capul și vre-o câte-va picături i-am turnat și în gură Prietinel Francisc și-a deschis numai de cât ochii și șopti: „Încă, încă!“ Iam mai dat încă 10 picuri, după cari s'a simțit și mai bine, așa că s'a putut scula. Toți plângeau de bucurie.

Oșpetul s'a continuat apoi în voie bună, și au beut oșpetii în sănătatea lui Feller V Jenő, care a pregătit Elsa-Fluid. După un ceas stăpânul casei s'a simțit foarte bine. — Toți oșpetii mă întrebau, că de unde mi-am câștigat miraculosul Elsa-Fluid, la ce le-am povestit apoi cum corporalul Hoffer, era așa

de morbos de stomac, de greață, nu avea poftă de mâncare, și pe lângă aceea avea vătămătură și junghiuri, că i dase drumul de la miliție. Nici acasă înse nu s'a simțit mai bine, slăbia pe zi ce mergea, avea colică și dureri prin piept. A folosit o multime de spirturi, fluide, despre cari cetise prin calendare, dar nu i-a folosit nici unul.

A cetit apoi odată despre Elsa-Fluid și Elsa-Pilule, de Feller și-a și comandat de la farmacistul Feller V. din Stubica Centrală 82. 12 sticle de Elsa-Fluid cu 5 cor. și 6 scutule de Elsa-pilule cu 4 corone. Spesele de postă însuși farmacistul le-a plătit. Pe zi de 3 ori a luat în lapte dulce

câte 20 picuri și cu Elsa fluidul curat pe de-afară și-a frecat stomacul, pieptul și peste tot unde simția durere; din pilulele Elsa pe zi de 2 ori a beut 4 bucăți și starea lui din zi în zi să îmbunătățea, acuma înse e deplin sănătos, și ori și cui pentru ori ce năcasuri numai Elsa-Fluidul și pilulele Elsa a lui

Feller le recomandă. De present în comuna întregă mai toți folosesc Elsa-Fluidul lui Feller cu deosebire la arsură, la împunsături, și a vârsatului și limbricilor la copii, și spre vindecarea ochilor slăbiți.

Un om a fost mai orbit și după ce s'a spălat 6 săptămâni cu Elsa-Fluidul lui Feller mestecat cu apă, iar și-a dobândit vederea și vede ca în tinerețe.

Afară de acea mai folosesc Elsa-Fluidul la scintituri, la durere de piept, la scuipare de sânge, răgușală, șgârçiuiri contra asudării, ba și în contra iritării prea mari, lipsă de sânge, amestecat cu pilule Elsa și în contra gălbănării.

Și eu însuși zise mai departe învățătorul numai fluidului Elsa pot mulțumi că mi bine iară, pentru că înainte de am povesti mie amicului Hoffer despre adevăratul Elsa-Fluid am cugetat că mai mult în vece nu voi mai vedea așa mi s'a fost slăbit ochii.

Pretinul Francisc numai de cât și-a procurat de la Feller V. Jenő apotecariu Stubica, Centrale Nr. 82 (comit. Zagrab) și după câte-va săptămâni și fata cea mai tineră s'a însănătoșat deplin.

Acuma în semn de mulțumită cumpără pe săptămână 1 tuțet cu 5 cor. pentru s'eraci. Încă și din oșpetii cari au venit la ospet mulți au procurat Elsa-Fluidul și pilulele Feller, ajungând succese bune

chiar și la scorfulă, influență, catar și cu deosebire la durere de dinți. Acesta este naratiunea învățătorului bătrân și pe care cu puțin, mai înainte mi-a povestit-o un amic. De sine să înțelege, că și eu am procurat Elsa-Fluidul lui Feller și așa de sănătos m'am făcut în cât am scris farmacistului mai multe epistole de mulțamire. Lui Andrei Sanveber i-s'a însănătoșat soția de durere de cap și de dinți. Muierii lui Francisc Goldschmith la vindecat durerea de stomac. Andrei Hey îi folosește ca medicină generală.

Michail Eichard a avut un prunc care așa era de debil încât putea zice că e mai mult mort ca viu, atunci i-a dat Elsa-Fluid de a lui Feller în lapte dulce și acuma așa e de sănătos că toți se miră de el.

Sebestyen Heidinger mai a nebunit de durere de dinți, Elsa-Fluidul însă i-a folosit. Antoniu Călbach și Bartol Ivan lauda Elsa-Fluidul în contra durerii de stomac, și Elisabeta Ströli numai cu Elsa Fluid s'a vindecat de batere de inimă.

Încă și omenii sănătoși folosesc Elsa-Fluidul când se spală.

Sun convins că ori cine care procură Elsa-Fluidul și va proba în continuu îl va avea și nu se va mai lipsi de el și-mi va fi recunoscător. Să ne ferim de imitațiuni și se procurăm direct din Stubica, adresa să o scriem precis.

Adevăratul Elsa-Fluid alui Feller

(Fluidul de esență de plante cu miros plăcut alui Feller), provăduț cu marca „Elsa“ pe ori ce sticlă și pe ori ce instrucție trebuie să fie marca alăturată cu numele „Elsa“ și subscrierea „Feller.“ În timpul din urmă după ce Elsa-Fluidul se bucură de o trecere foarte

s'au pus în circulație din partea unor speculanți fără conștiință diferite imitațiuni sub numirea de Gold-Else-Fluid, Luisa-Fluid Salvator-fluid, Horgony-fluid etc. Să ne ferim de ast fel de imitațiuni pentru că numai cel provăduț cu marca „Feller“ este Elsa-fluid veritabil. Comisiunea sanitară a examinat-o și aprobat-o. La expozițiile din Berlin, Roma, Londra, Paris și Nizza Fluidul-Elsa alui Feller a fost premiat cu medalie de aur, mai pe urmă a fost decorat cu medalie de argint a ordului crucea roșie din Spania.

Se spedză cu rambursă ori trimițind banii înainte dimpreună cu instrucția, speșele de postă și ladă:

12 sticle	saū 6 st. duple	5.— cor.
24 "	" 12 "	8.60 "
36 "	" 18 "	12.40 "
48 "	" 24 "	16.— "
60 "	" 30 "	20.— "

Maī puțin de 12 sticle nu se spedză gratis primesc tot la 12 sticle o sticlă de Elsa Fluid.

Numai Elsa-Fluidul lui Feller e bun. E consult să se comande recomandat.

La Elsa-Fluidal se recomandă, ca cel mai bun mijloc laxativ pilulele Elsa Rebarbara de Feller. Cu totul ne-strictăcioșe. Efect sigur și iute. Nu produce dureri, face poftă de mâncare, ajută mistuirea, curătesce stomacul. O legătură (6 tegule) cu instrucțiunea 4 cor. franco. Nenumărate epistole de recunoscință.

Adevăratul prav de insecte alui Feller cu marca „Elsa.“ Acest prav omără insectele stricăcioșe de prin case, grădine, grajduri, vii, cum is d. e. muscele, puceii, moșele, păduchi, ștelnițele, furnicele etc.

Prin folosirea acestui prav să cruță foarte mult și fiind efectul lui admirabil să recomandă cu totă căldura, 1 tegulă 1 cor. dacă se comandă de odată cu Elsa-Fluid, la din contră singur costă 5 cor. franco.

St. D. PELLER V. JENŐ, farmacist în Stubica, Centrale 82. eot. Zagrab.

Elsa-Fluid are mare efect la durere de cap țuirea urechilor, la dureri de dinți și stomac, la răul cu un cuvânt la ori ce morb. —

GEORGE KIRÁLY, Szt.-Lőrincz (com. Baranya).

Elsa-Fluidul D-tale e un excelent medicament de casă, care zilnic ajută foarte mult la neortânduile și schimbările vieții.

Med. Dr. JOSIF ESTMEISTER, medic Wildenau, posta Aspach, Innkreis Tirol.

La expozițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoră de clopote și fabrica de scaune de fer
— pentru clopote a lui —

Antoniou Novotny

— în Timișoara-Fabrie —

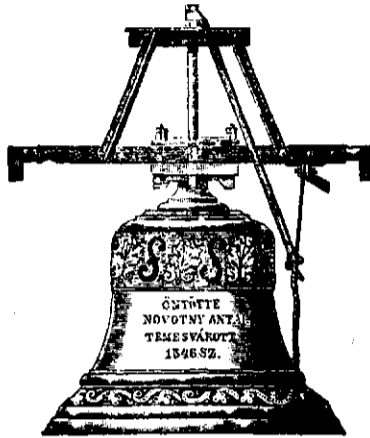
(22) 7-52

dată ce clopotele sint bătute de o latură prin aceea ce sint mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

— clopotele găurite —

de mine inventate și mai de multe ori premiate, carl sint provădute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea aū un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, de cât cele de sistem vechiū, așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egul în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiū. Mai de parte se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de tóce de metal.

Preț-curanturil ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Medalia de aur dela Expozițiua științifică din Bucuresoi, 1903.

Enciclopedia Romana
publicată din îndrăgirea și sub auspiciile
ASOCIAȚIUNII
pentru
literatură română și cultura poporului român
de
Dr. C. Diaconovich.

Cu numeroase ilustrații
și harte.

3180 pag. 8' mare — 37.622 articole.

3 tomuri
legate luxos
K 80.—

33 fasc.
broșurate
K 70.—

Editura și tiparul
1904

W. Krafft, Sibiu.

A apărut:

FLORICELE DE CÂMP,
schite ușoare. De A. C. DOMȘA.
Prețul 1 coroană.

Senegin contra tusei, răgușelii, durerii de piept, ofitei, tusei măgărești, catarului astmei, greutății de respirat, lungorei și tusei sēcii. **Vindecă sigur și repede.** Prețul 1 cor. 20 fl. și 2 cor.

Capsic unsóre. Contra durerii de óse, podagrei, reumatismului, răcelilor, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și scrintiturilor. Cele mai îmbătrânite bóle le vindecă. Prețul 1 cor. 20 fl. și 2 cor.

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomach, greața și vomarea, sgârciurile cele mai grele. Leac sigur. Folosese și la curățirea sângelui. Prețul 1.20 și 2 cor.

Kajjodsarsaparil. Mijloc escelent pentru curățirea sângelui la sifilis, morburile tinerețelor 1 sticlă 2 cor.

Laxbonbons. Închiderea scaunului e cauza diferitelor morburil, pecum palpitarea de inimă, amețeli, dureri de cap și altele. Decil cine suferă de încheierea scaunului numai de cât se comandez Laxbonbons zacharele purgative, plăcute și dulci la luat. Pețul 1 cor.

Chemical, drogúe, legături și bandagerie chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rum și altele. Teuri rusece, Parfumuri, săpunuri, crem escelent pentru față și mâni. Articoll cosmetice, oleu pentru păr. Esență pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți pe cum și prav. Oril ce fel de articlu din bransă. Tóte fórtie leftine. Faceți întrebare și Vē veți convinge.

Cornel Demeter,
apotecar în Békás-Megyer, 41 Bpest mellét).
12 (12-7)

Cruce saū stea duplă

electro-
magnetică

D. R. G. M. Nr. 88503.

Vindecă și invioréză pe lângă garanță: reumă, astmă, (respirație grea), **insomnie** vijeirea urechilor, auzirea grea, epilepsie, nervositate, neapetit, gălbinare, durere de dinți, durere de cap, impotență, influență, precum și ori-ce morb de nervi. Morbosul, care nu se vindecă în timp de 45 de zile folosind aparatul de sub Nrul 88503, își reprimește banii numai decăt. Acolo unde n'a folosit nici un medicament, cercați aparatul meu; sum convins despre sigurul meu aparat.

Prețul aparatului mare e cor. 6. —
e de aplicat la morburil vechi.

Prețul aparatului mic e cor. 4. —
e de aplicat la morburil mai ușóre.

Spedițiua centrală de vinzare il trimite în țără și străinătate cu rambursă, saū dacā banii se trimit înainte.

SCHIEFFER D. SÁNDOR
BUDAPEST, VIII, strada Bezerédy Nr. 3.
16 (11-52)

Gratuit:

o cumpănă de casă și o masină de fier.

Din causa îmbulzelei prea mari a marfei trimit în tótă lumea renumita și de tótă lumea plăcuta marfă din argintul de Mexico, și anume:

6 lingurițe, 6 furculițe,
6 linguri de masă, 12
lingurițe de cafea, 6 cu-
píte de desert, 6 furcu-
lițe de desert, 1 lingură
pentru supă, 1 lingură
pentru lapte, 2 luminări
elegante pentru salon,
tóte din argint de Mexico,

total 46 bucați numai 6 fl. 50 cr.

Afară de acestea fie-care cumpérator pri-
mesce ca dar, și pe lângă garanță

o cumpănă de casă de o putere
de 12 1/2 kgr.

Argintul de Mexico este un metal alb (și din-
lăuntru) despre calitatea căruia primesc garanța
pe 25 ani. Spedițiunea se face ori prin rambursă
ori prin trimiterea banilor înainte.

SCHIEFFER D. SÁNDOR,
BUDAPEST, VIII, strada Bezerédy Nr. 3.

— Pentru 5 coróne —

trimit 4 1/2 chilo (vre-o 50 bucați), bun și fin

⊙ Săpun de toaletă ⊙

pregătit din: trandafir, lile, viole, resedă,
Jasmiu, Iăcrămióre.

Banii să se trimită înainte, ori se vor ridica
cu rambursă.

Alexandru D. Scheffer,
Budapesta, VIII. Bezerédy 3.